

РЕШЕНИЕ

№ 323

гр. София , 01.04.2021 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

АПЕЛАТИВЕН СЪД - СОФИЯ, 7-МИ ГРАЖДАНСКИ в публично заседание на осми февруари, през две хиляди двадесет и първа година в следния състав:

Председател: Диана Коледжикова

Членове: Камелия Първанова
Димитър Мирчев

при участието на секретаря Таня Ж. Петрова Вълчева
като разгледа докладваното от Диана Коледжикова Въззивно гражданско дело № 20201000503642 по описа за 2020 година

Производството е по реда на чл.258 и сл. от ГПК.

С решение № 5085 от 24.08.2020 г., постановено по гр.д. № 8371/2019 г. на Софийски градски съд, Прокуратурата на Република България е осъдена да заплати на С. Н. Б. сумата 8000 лева – обезщетение за претърпени неимуществени вреди на основание чл.2, ал.1, т.3 от ЗОДОВ, ведно със законната лихва от 02.07.2014 г. до окончателното ѝ изплащане, като искът за разликата до пълния предявен размер 30000 лева е отхвърлен. Ответникът е осъден да заплати на ищеца и 135 лева разноски по делото.

Решението е обжалвано с въззивна жалба от ищеца в частта, с която е отхвърлен предявеният от него иск за заплащане на обезщетение за неимуществени вреди за разликата до пълния предявен размер от 30000 лева. Въззивникът-ищец поддържа, че при определяне на размера на обезщетението първоинстанционният съд е нарушил материалния закон - чл.52 ЗЗД, като не е съобразил принципа на справедливостта и установените претърпени вреди – чувство за страх, безпокойство, психическо напрежение; отражение върху здравословното му състояние. Счита присъденото обезщетение за съществено занижено и не съответства на обема на доказаните вреди. Поради това моли решението в обжалваната му част да бъде отменено и да бъде постановено друго, с което предявеният иск бъде уважен изцяло.

Подадена е въззивна жалба и от ответника Прокуратура на Република България срещу решението в осъдителната част, с оплакване за неправилно приложение на материалния закон: завишен размер на присъденото обезщетение, предвид вида и обема на вредите, които са в причинна връзка с незаконното обвинение. Сочи се, че негативните преживявания на ищеца не са в причинна връзка с обвинението, а са резултат от трагичното събитие, на което ищецът е присъствал. Оспорва се началната дата, от която е присъдена законната лихва предвид направеното възражение за погасяване по давност на това звемане за периода повече от три години преди датата на исковата молба. Искането е решението да се отмени в осъдителната част с отхвърляне на иска или намаляване на обезщетението.

Ищецът оспорва тази жалба.

Въззивните жалби са подадени от легитимирани страни в процеса в срока по чл.259 от ГПК против валидно съдебно решение, подлежащо на въззивно обжалване, поради което са допустими и следва да бъдат разгледани по същество.

Софийски апелативен съд, след преценка на изложените от страните твърдения, доводи и възражения и на доказателствата по делото съобразно разпоредбата на чл.235 от ГПК, приема следното:

СГС е сезиран с предявен от С. Н. Б. против Прокуратура на Република България иск с правно основание чл.2, ал.1, т.3 от ЗОДОВ за заплащане на сумата 30000 лева, представляваща обезщетение за претърпени неимуществени вреди вследствие незаконно обвинение в престъпление по чл.388, ал.2 от НК, със законната лихва от датата на влизане в сила на постановлението за прекратяване на наказателното производство - 02.07.2014 г. до окончателното плащане. Твърдял е в исковата молба, че срещу него било образувано досъдебно производство и на 06.08.2012 г. бил привлечен като обвиняем за извършване на престъпление по чл.388, ал.2 от НК, за това, че на 22.04.2011 г. като конвоиращ полицаи не изпълнил служебните си задължения при конвоиране на задържаното лице Б. А., от което възникнали тежки последици – самоубийството на А.. При привличането му била наложена мярка за неотклонение “подписка”. Наказателното производство било прекратено на 24.06.2015 г. поради липса на доказателства за виновността на ищеца.

В резултат на незаконното обвинение било увредено доброто му име на гражданин и престъжът му на почтен политик, бил публично заклеявяван като престъпник ищецът изпитвал стрес, страх, безпокойство, голямо психическо напрежение. Близките и познатите се отдръпнали от него, отнасяли се с недоверие.

Ответникът Прокуратурата на РБ е оспорил предявения иск с възражения за

недоказаност на вредите, липса на причинна връзка на действия на Прокуратурата с твърдените вреди. Направено е възражение за прекомерност на претенцията предвид тежестта на обвиненията, вида и срока на мярката за неотклонение и липсата на доказателства за описаните от ищеца вреди. В отговора на исковата молба не е заявено възражение за погасяване на иска за законна лихва по давност поради което оплакването във въззивната жалба на ответника срещу тази част на решението е неоснователна. Съгласно чл.120 от ЗЗД, давността не се прилага служебно. Необходимо е позоваване от заинтересованата страна.

Въз основа на събраните в първоинстанционното производство доказателства настоящият състав намира за установено от фактическа страна следното:

Фактическата обстановка по делото е изяснена от първоинстанционния съд въз основа на подробен анализ на събраните доказателства, поради което настоящият съд я възприема при условията на чл.272 от ГПК. Същата не се оспорва във въззивните жалби поради което липсва основание за нейната ревизия. Във въззивната жалба на ответника са оспорва изводът, направен в първоинстанционното решение, за наличие на причинна връзка между наказателното производство, водено срещу ищеца, и негативните емоции, чувството на страх и притеснения, преживявани от ищеца.

Пред въззивната инстанция не се спори по наличието на предпоставките за ангажиране отговорността на ответника за вреди, претърпени от незаконно повдигане и поддържане на обвинение в извършване на престъпления.

Не се спори между страните и се установява от писмените доказателства, че на 06.08.2012 г. ищецът е бил привлечен като обвиняем за извършване на престъпление по чл.388, ал.2 от НК. Била му наложена мярка за неотклонение "подписка". Образуваното наказателно производство е прекратено на 24.06.2014 г. Спорът пред въззивния съд е досежно обема на търпените вреди и справедливия размер на дължимото обезщетение.

По спорния пред инстанцията въпрос за справедливия размер на дължимото обезщетение. При определяне на размера на дължимото обезщетение съдът следва да вземе предвид тежестта на повдигнатото обвинение и предвиденото за него наказание, продължителността на наказателното преследване, вида и продължителността на наложените мярка за неотклонение и мярка за процесуална принуда, злепоставящия характер на обвинението и интензитета на негативните изживявания, предизвикани от него, данните за личността на ищеца с оглед на това доколко повдигнатото обвинение за деяние, което не е извършил, и наложената мярка за неотклонение, се е отразило негативно на психичното му състояние, на контактите, професионалния и социалния му живот, на положението му в обществото, работата, възможностите за

професионални изяви и развитие в служебен план, както и всички други обстоятелства, имащи отношение към претърпените морални страдания.

Несъмнено ищецът е претърпял психически страдания от предприетото срещу него наказателно преследване за престъпление, което не е извършил. В случая са налице данни за значителни душевни страдания, причинени както от повдигнатото обвинение, така и от обстоятелството, че ищецът е бил очевидец на извършено от конвоирания самоубийство; опитал се е да предотврати същото, но не е успял. За да се определи справедливото обезщетение, дължимо от държавата, представлявана от Прокуратурата, по реда на ЗОДОВ, следва да се разграничат вредите от конкретното обвинение и негативните последици за психиката на ищеца вследствие трагичния инцидент, който е наблюдавал. Това разграничаване не може да бъде направено чрез изолирана преценка на посочените по-горе критерии: те следва да се обсъдят в съвкупност с обстоятелствата, при които е започнало наказателното производство. Видно от показанията на свидетелката Миланова, ищецът бил много притеснен и силно повлиян от инцидента, при който станал свидетел на самоубийството на конвоирания. Чувствал вина, че не е успял да го задържи. Страхувал се от отмъщение на близките му. Тези негативни преживявания не са в причинна връзка с подвигането на обвинение срещу ищеца и не подлежат на репарирание от държавата. От друга страна, във връзка с повдигнатото обвинение ищецът преживял стрес и страх от обвинението и възможността да бъде осъден. Колегите му започнали да странят и да го избягват. От заключението по съдебно-психологическата експертиза се установява, че ищецът преживява тежко несправедливостта срещу него, извършена с повдигането на обвинение. Това преживяване несъмнено е в причинна връзка с действията на прокуратурата и следва да бъде отчетено при определяне справедливия размер на дължимото обезщетение. Не е такова обстоятелство обаче огорчението от липсата на подкрепа от страна на началството и колегите. Видно от заключението, ищецът видимо изживява случката със самоубиения се конвоиран. Говори за инцидента със заекване, а ръцете му треперят. Последвалото обвинение, което той възприема като несправедливост, и свързаното с него ограничение на социалния живот и контакти, се наслагват върху психическата травма от инцидента, поради което е трудно да се дефинира в каква степен вредите са причинени от наказателното преследване и в каква – от трагичния инцидент. Като прецени психологичното обсъждане на ищеца, съдът достигна до извод, че значителните морални страдания, преживяни от него, са причинени в равна степен от двата каузални фактора – трагичния инцидент и повдигнатото обвинение. В случая действията на прокуратурата са предоставка за настъпването на вредите, но не и единствена тяхна причина. И двата посочени фактора като съвкупност от причини, с оглед на преценката им на необходими условия и с оглед на значението им за настъпването на резултата, разкриват наличието на посочената релевантна причинна връзка по смисъла на чл. 51, ал. 1, изр. 1 от ЗЗД,

което следва да намери отражение при обезщетяване на вредите. При оценката на последните трябва да се изходи само от каузалния фактор, причинен от действията на прокуратурата, тъй като по реда на ЗОДОВ държавата отговаря само за тях. При определянето на обезщетението следва да се съобрази участието на другия причинен фактор, за който държавата не носи отговорност.

Присъждането на обезщетение само по себе си съдържа морално удовлетворение – признаване, че действията на прокуратурата са противоправни. Ангажиране отговорността на държавата за причинените вреди е за репарирание на действително претърпените вреди; размерът на паричната сума не бива да служи за обогатяване. От значение е и създаденият от съдебната практика ориентир, относим към аналогични случаи, тъй като справедливостта до голяма степен отразява обществената оценка на засегнатите нематериални вреди, а в сферата на нематериалните ценности равенството в обществото намира най-чист израз. Моралните страдания, макар и от субективен характер, имат обективен измерител и той е общественото разбиране за справедливост. В този смисъл на обезщетение подлежат онези негативни субективни преживявания, предизвикани от незаконното обвинение, за които в общественото съзнание съществува консенсус, че представляват вреда.

Обезщетението за неимуществени вреди следва да се определи по справедливост, при отчитане на всички обстоятелства имащи отношение към размера му - тежестта и характера на обвинението (едно престъпление, за което е предвидено наказание лишаване от свобода до пет години и не е тежко престъпление по смисъла на чл.93, т.7 от НК); продължителността на наказателното преследване - производството е продължило по-малко от две години; характера и интензитета на търпените мерки на процесуална принуда (подписка като мярка за неотклонение), както и претърпените от ищеца морални страдания от преживения страх, тревоги и притеснения. От обсъдените доказателства се установява, че повдигането на обвинение е причинило на ищеца душевни страдания и неудобства над обичайните, съпътстващи незаконно обвинение в престъпление – изпитва тревожност и страх, сънят му е нарушен; влошило се здравословното му състояние. Налице е симптоматика на посттравматичен стрес. От обсъдените свидетелски показания се установява, че повдигането на обвинение е причинило на ищеца душевни страдания и неудобства и е довело до промяна в поведението и начина му на живот. Наказателното производство като цяло е приключило в разумен срок като се има предвид извършените процесуално-следствени действия. Ето защо съдът намира, че ищецът не е търпял значителни по продължителност вреди. Не се установи обвинението да е в пряка причинна връзка с развитието на професионалната кариера на ищеца.

Обезщетението за неимуществени вреди и в хипотезата на чл.2 от ЗОДОВ се определя съобразно разпоредбата на чл.52 от ЗЗД – по справедливост. Прилагането на критерия „справедливост” предполага цялостна преценка на конкретните факти, които са от значение за съдържанието на неимуществените вреди и за правилното определяне на обезщетението, чрез което те биха могли да бъдат репарирани. Преценявайки съдържанието на доказаните в процеса неимуществени вреди, техният интензитет и проявление във времето, продължителността на наказателното производство, характера и тежестта на незаконното обвинение, настоящият съдебен състав намира, че обезщетение в размер на 8000 лева е достатъчно за справедливото обезщетение за претърпените неимуществени вреди. Съдът намира за недоказано настъпването на неимуществени вреди в по-голям размер. Обезщетение в размер над 8000 лв. няма да съответства на общоприетото разбиране за справедливост и би довело до неоснователно обогатяване. Справедливият размер се определя с оглед общественоекономическите условия към датата на прекратяването на наказателното производство през 2014 г.

При така определената сума, съответстваща на тежестта на търпяните от ищеца вреди, ответникът следва да заплати сумата 4000 лева, доколкото, както се прие по-горе, вредите са причинени от два каузални фактора с равно значение за настъпването им, съответно държавата отговаря за половината от справедливото общо обезщетение на вредите.

По изложените съображения ответникът следва да бъде осъден да заплати на ищеца сумата 4000 лева, ведно със законната лихва върху тази сума, считано от 02.07.2014 г. до окончателното ѝ изплащане. В частта, с която обезщетението е определено на сумата над 4000 лева до 8000 лева, обжалваното решение е неправилно и следва да се отмени, като искът се отхвърли за сумата над 4000 лева. С оглед съвпадане на изводите на настоящата инстанция с изводите на първоинстанционния съд в частта, с която ответникът е осъден да заплати на ищеца обезщетение в размер на 4000 лева, както и в частта, с която искът е отхвърлен за разликата над 8000 лева до пълния предявен размер от 30000 лева, обжалваното решение следва да бъде потвърдено в посочените части.

Решението следва да бъде отменено и в частта, с която ответникът е осъден да заплати на ищеца разноси над 222,50 лева. За направените във въззивното производство разноси ответникът държи на ищеца 66,67 лева съответно на уважената част от иска.

Така мотивиран, Софийският апелативен съд

РЕШИ:

ОТМЕНЯ решение № 5085 от 24.08.2020 г., постановено по гр.д. № 8371/2019 г. на Софийски градски съд, в частта, с която Прокуратурата на Република България е осъдена да заплати на С. Н. Б. обезщетение за неимуществени вреди над 4000 лева и разноски над 222,50 лева, вместо което ПОСТАНОВЯВА:

ОТХВЪРЛЯ предявения от С. Н. Б. против Прокуратурата на Република България иск за заплащане на обезщетение за неимуществени вреди над 4000 лева до 8000 лева.

ПОТВЪРЖДАВА решението в частта, с която искът на С. Н. Б. срещу Прокуратурата на Република България е уважен за сумата 4000 лева и е отхвърлен за разликата над 8000 лева до 30000 лева.

ОСЪЖДА Прокуратурата на Република България да заплати на С. Н. Б. сумата 66,67 (шестдесет и шест 0,67) лева за разноски във въззивното производство.

Решението подлежи на обжалване с касационна жалба пред ВЪРХОВНИЯ КАСАЦИОНЕН СЪД при предпоставките на чл.280 от ГПК в едномесечен срок от връчването.

Председател: _____

Членове:

1. _____

2. _____